

# EDUKAČNÝ PROCES ZAMERANÝ NA DOJČENIE

Galdunová, H., Schlosserová, A.

Fakulta zdravotníctva Prešovskej Univerzity  
Katedra klinickej a komunitnej praxe v pôrodnej asistencii

## Súhrn

Hlavnou témou príspevku je návrh edukačného programu v oblasti prípravy a realizácie dojčenia na oddelení šestonedelia. Pôrodná asistentka je kompetentná poskytovať informácie, naučiť matku správnej technike dojčenia formou edukačného procesu a tým predchádzať, minimalizovať možné komplikácie.

**Kľúčové slová:** Dojčenie. Edukácia. Pôrodná asistentka. Prirodzená výživa. Šestonedelie.

## Abstract

Main theme this article is plan of education program in areas arrangements and realisation of nursing on single lying-in. Midwife is competent to provide information, instruct mother accurate technique nursing by means of educational process and thus prevent or minimize complication.

**Key words:** Breast feeding. Education. Midwife. Natural nourishment. Lying-in.

## Úvod

Dojčenie je po celé stáročia jediný správny spôsob výživy novorodencov a dojčiat. Často sa však v praxi stretávame s matkami, ktoré si myslia, že ich dojčenie bude obťažovať, obmedzovať, pre dieťa nebudú mať dostatok mlieka, alebo že to nezvládnu a tak si jednoducho povedia, že dojčiť nebudú. V takýchto okamihoch sa vytvára priestor pre edukačnú činnosť pôrodnej asistentky, ktorá

matke poskytne dostatok vedomostí o tom aké je dojčenie pre ňu a jej dieťa dôležité a praktických zručností, aby dojčenie prebiehalo bez komplikácií.

Edukačným procesom u konkrétnej matky by sme chceli ukázať, že ak matka ovláda správnu techniku dojčenia, používa vhodné polohy a dodržiava zásady starostlivosti o prsníky, dojčenie pre ňu bude príjemné, pohodlné a nebolestivé.

## Situačná analýza

Matka Andrea S., prvoroďička, vysokoškolsky vzdelaná, zamestnaná ako učiteľka na základnej škole, 2. deň po pôrode. Prsníky sa začínajú nalievať, sú napäté a bolestivé, mledzivo je prítomné. Bradavky sú ploché. Na základe formulárov na posúdenie schopnosti učiť sa a posúdenie techniky dojčenia (Tab.1), matka netrpí žiadnymi poruchami myslenia ani reči, je vnímavá, húževnatá, jej koncentrácia je vzhľadom na únavu spojenú s pôrodom a bolesťou primeraná. Má záujem a motiváciu učiť sa.

Matka má problémy s priložením dieťaťa k prsníku, so správnym prisatím a s polohou pri dojčení. Matka je schopná učiť sa, ma záujem a spolupracuje.

## Posúdenie

Znaky dobrého dojčenia. Znaky možných problémov pri dojčení.

Vzájomná poloha. Telo dieťaťa je tesne priložené, obrátené k prsníku, tvárou sa dotýka prsníka, hlava a telo dieťaťa sú v jednej línii matka je uvoľnená. Telo dieťaťa je ďaleko od matkinho tela, dieťa má skrivený chrbátik, bradou sa nedotýka prsníka, matka je napätá, sklonená nad dieťa.

Reakcie. Ak je dieťa hladné, snaží sa dočiahnuť prsník, hľadá prsník, jazykom skúma prsník, dieťa je pri prsníku spokojné a čulé, sú prítomné známky ejekcie mlieka.

Tab. 1 Posúdenie techniky dojčenia

Posúdenie	Znaky dobrého dojčenia	Znaky možných problémov pri dojčení
<b>Vzájomná poloha</b>	Telo dieťaťa je tesne priložené, obrátené k prsníku, tvárou sa dotýka prsníka, hlava a telo dieťaťa sú v jednej línii matka je uvoľnená.	Telo dieťaťa je ďaleko od matkinho tela, dieťa má skrivený chrbátik, bradou sa nedotýka prsníka, matka je napätá, sklonená nad dieťa.
<b>Reakcie</b>	Ak je dieťa hladné, snaží sa dočiahnuť prsník, hľadá prsník, jazykom skúma prsník, dieťa je pri prsníku spokojné a čulé, sú prítomné známky ejekcie mlieka.	Dieťa nereaguje na priloženie k prsníku, nehľadá prsník, neprejavuje záujem o prsník, je nepokojné, alebo plače, odťahuje sa od prsníka, nie sú prítomné žiadne známky ejekcie mlieka.
<b>Prsníky</b>	Prsníky sú počas dojčenia okrúhle, bradavky vztýčené, povytiahnuté do formy cumlíka, pokožka prsníka je nezmenená, prsníky sú po dojčení mäkké.	Prsníky sú napnuté a natiahnuté, bradavky sú ploché invertované, pokožka je začervenala, popraskaná, prsníky sú napäté.
<b>Sanie</b>	Ústa dieťaťa sú naširoko otvorené, spodná pera je vyvrátená navonok, dieťa má okrúhle ústa, tvaruje prsník do tvaru cumlíka, viac aeroly je vidno nad ústami ako pod ústami, sanie je pomalé a hlboké, dieťa prehŕta s pauzami, prehŕtanie možno vidieť alebo počuť, sanie je pre matku nebolestivé.	Ústa dieťaťa sú pootvorené, našpúlené, dieťa má v ústach iba bradavku aerola je celá viditeľná, dieťa nesaje, cmúfa bradavku, matka pociťuje bolesť.
<b>Dĺžka dojčenia</b>	Dieťa samo pustí prsník, Dieťa sa po 10-15 minút.	Matka odtiahne dieťa od prsníka.

cie mlieka. Dieťa nereaguje na priloženie k prsníku, nehľadá prsník, neprejavuje záujem o prsník, je nepokojné, alebo plače, odľahuje sa od prsníka, nie sú prítomné žiadne známky ejekcie mlieka.

**Prsníky.** Prsníky sú počas dojčenia okrúhle, bradavky vztýčené, povytiahnuté do formy cumlíka, pokožka prsníka je nezmenená, prsníky sú po dojčení mäkké. Prsníky sú napnuté a natiiahnuté, bradavky sú ploché invertované, pokožka je začervenalá, popraskaná, prsníky sú napäté.

**Sanie.** Ústa dieťaťa sú naširoko otvorené, spodná pera je vyvrátená navonok, dieťa má okrúhle ústa, tvaruje prsník do tvaru cumlíka, viac aeroly je vidno nad ústami ako pod ústami, sanie je pomalé a hlboké, dieťa prehltá s pauzami, prehltanie možno vidieť alebo počuť, sanie je pre matku nebolestivé. Ústa dieťaťa sú pootvorené, napšpúlené, dieťa ma v ústach iba bradavku aerola je celá viditeľná, dieťa nesaje, cmúľa bradavku, matka pociťuje bolesť.

**Dĺžka dojčenia.** Dieťa samo pustí prsník. Dieťa salo 10 - 15 minút. Matka odtiahne dieťa od prsníka.

## Diagnostika

### Dg. 1

Nedostatok vedomostí a praktických zručností o dojčení a správnej technike dojčenia v súvislosti s nedostatkom skúseností, prejavujúci sa verbálnym vyjadrením nevedomostí, neefektívnym dojčením, dožadovaním sa vedomostí.

**Cieľ:** Matka má dostatočné vedomosti o dojčení, prakticky ovládať správnu techniku dojčenia

**Výsledné kritéria:**

1. Matka verbálne potvrdzuje dostatok vedomostí o dojčení.
2. Matka ovláda správnu techniku dojčenia.
3. Dojčenie je efektívne.

### Dg.2

Nedostatok vedomostí a praktických zručností o správnych polohách pri dojčení v súvislosti s prvotnou situáciou, prejavujúci sa verbálnym vyjadrením nevedomostí, nesprávnym polohovaním dieťaťa počas dojčenia a dožadovaním sa vedomostí.

**Cieľ:** Matka má dostatok vedomostí a praktických zručností o správnych polohách pri dojčení.

**Výsledné kritéria:**

1. Matka pozná správne polohy dojčenia.
2. Matka dokáže zaujať správne polohy dojčenia.
3. Matka počas dojčenia prakticky využíva správne polohy dojčenia.

### Dg.3

Nedostatok vedomostí o správnej starostlivosti o prsníky, v súvislosti s nedostatkom skúseností, prejavujúci sa verbálnym vyjadrením problému s bradavkami, napätými a bolestivými prsníkmi.

**Cieľ:** Matka má dostatočné vedomosti o správnej starostlivosti o prsníky.

**Výsledné kritéria:**

1. Matka ovláda správnu starostlivosť o prsníky

a prakticky ju využíva.

2. Matka ovláda používanie silikónových klobúčikov na bradavku.
3. Matka nepociťuje napätie a bolestivosť prsníkov.

## Plánovanie

Na základe vedomostných diagnóz sme naplánovali tri sedenia na dosiahnutie stanovených cieľov. Obsah sme prispôbili tak, že sme sa vyhli odbornej terminológii.

### 1. stretnutie

**Téma:** dojčenie, správna technika dojčenia

**Cieľ:** matka má dostatočné vedomosti o dojčení, prakticky ovládať správnu techniku dojčenia.

**Typ vzdelávacieho cieľa:** afektívny, kognitívny, psycho-motorický.

**Forma:** individuálna.

**Metóda:** prednáška, praktická ukážka

**Pomôcky:** obrázky

**Miesto:** izba klientky

**Dátum:** 13.10.2007

### 2. stretnutie

**Téma:** nedostatok vedomostí a praktických zručností o polohách dojčenia.

**Cieľ:** matka má dostatok vedomostí a praktických zručností o správnych polohách pri dojčení.

**Typ vzdelávacieho cieľa:** kognitívny, psycho-motorický.

**Forma:** individuálna

**Metóda:** metóda hovoreného slova, praktická ukážka.

**Pomôcky:** obrázky, vankúš.

**Miesto:** izba klientky.

**Dátum:** 14.10.2007

### 3. stretnutie

**Téma:** správna starostlivosť o prsníky

**Cieľ:** matka má dostatočné vedomosti o správnej starostlivosti o prsníky.

**Typ vzdelávacieho cieľa:** afektívny, kognitívny, psycho-motorický

**Forma:** individuálna

**Metóda:** metóda hovoreného slova, praktická ukážka.

**Pomôcky:** sterilná kadička, žinka na umývanie.

**Miesto:** izba klientky

**Dátum:** 15.10.2007

## Vyhodnotenie edukačného procesu

Prvé stretnutie prebiehalo metódou prednášky a názorných ukážok. Edukovaná matka po skončení stretnutia ovládala správne techniky dojčenia. Témou druhého stretnutia boli správne polohy pri dojčení. Po tomto si matka dokázala vybrať vhodnú polohu pre ňu aj dieťa. Pri treťom stretnutí bola edukácia venovaná starostlivosti o prsníky pred a po dojčení. Matka edukáciu zvládla, má dostatok vedomostí a ovláda starostlivosť o prsníky. Všetky stretnutia boli realizované vo vhodnom prostredí, bez rušivých faktorov. Matka spolupracovala, bola vní

mavá a otvorená všetkým novým poznatkom z oblasti dojčenia. Cieľ edukačného procesu bol splnený.

Každá žena by pri odchode z pôrodnice mala ovládať a prakticky využívať správnu techniku dojčenia. Tým sa zaistí prospievanie dieťaťa a predíde sa tak možným komplikáciám s prsníkmi. Na oddelení šestonedelia matke s dojčením pomáhajú pôrodné asistentky a sestry z novorodeneckého oddelenia.

Zvýšená starostlivosť by sa mala poskytovať matkám - prvorodičkám, pretože s touto problematikou nemajú žiadne skúsenosti a práve včasnou edukáciou zabránime spomínaným problémom.

## Literatúra

1. MARTINÁSKOVÁ, F. *Šťastná matka alebo čo ešte o dojčení nevieme*. 1. vydanie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2003. 154 s.
2. SCHNEIDEROVÁ, D. *Kojení nejčastější problémy a jejich řešení*. 1. vydanie. Praha : Grada Publishing, 2002. 114 s.
3. ELIAŠOVÁ, A. *Pôrodnické ošetrovatelstvo*. 1. vydanie. Martin : Vydavateľstvo Osveta, 2000. 158 s.
4. ZÁVODNÁ, V. *Pedagogika v ošetrovatelstve*. 1. vydanie. Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2002. 178 s.
5. DOENGES, M.E., MOORHOUSE, M. F. *Kapesní průvodce zdravotní sestry*. 1. vydanie. Praha : Grada Publishing, 2001. 154 s.